

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ

ՍԱՂԻՄԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐ

(1907 — 1926)

1907 Մայիս 2ին Դաւիթ Վրդ. Տէրաւրեան կ'ընտրուի Լուսարարացեալ Ս. Յակոբեանց Վանքին. — Մաղաքիա Արք. Օրմանեան, Ազգապատում, Գ. Հատոր, 1927, Երուսաղէմ, էջ 5272-3:

1907 Յուլիս 15ին Ս. Յակոբեանց Միարանական Ընդհանուր Ժողովին կողմէ կը կատարուի ընտրութիւնը նոր Տնօրէն Ժողովին վեց անդամներուն, որոնք են,

Մեսրոպ Վրդ. Նշանեան

Հմայեակ Վրդ. Երէցեան

Գրիգորիս Վրդ. Պոյաճեան

Վահան Վրդ. Քէչիչեան

Սարգիս Վրդ. Աճէմեան, և

Մովսէս Վրդ. Ոսկերիչեան. — Ազգալ. Գ. էջ 5278:

1907 Սեպտեմբեր 3ին Ս. Յակոբեանց Զեռագրաց Մատենադարանի Տեսուչ Մեսրոպ Վրդ. Նշանեան կը կազմէ Ս. Եկեղեցւոյ Աւանդատունը պաշտօնաւորեանց Յուցակը, թիւ 2556/1 — 2669/114. — Զեռագիր, էջ 1-15:

1907 Սեպտ. 10ին Մեսրոպ Վրդ. Տէր Մովսիսեան Ս. Յակոբեանց Զեռագրաց Մատենադարանին մէջ իր աշխատութիւնները աւարտելով կը մեկնի Երուսաղէմէն. — Տոմար Արձանագրութեան, էջ 9 (Զեռագիր):

1907 Հոկտեմբեր 29/11 Նոյեմբերին Ս. Էջմիածնի մէջ կը վախճանի Մկրտիչ Կթղ. Խրիմեան. — Մաղաքիա Արք. Օրմանեան, Խոհի և Խօսի, 1929, Երուսաղէմ, էջ 435: Ազգալ. Գ. էջ 5331:

1907 Նոյեմբեր 26-29ին Ս. Յակոբեանց Միարանական Ընդհ. Ժողովը կը վաւերացնէ վերաքննելու Կանոնադիրը և կը յանձնէ Կ. Պոյսէն եկած պատուիրակներուն որ դայն ներկայացնեն Կեդրոնի Ազգ. Վարչութեան. — Ազգալ. Գ. էջ 5289-5290:

1907 Դեկտեմբերին Ս. Յակոբեանց Վանքի Թարգմանի պաշտօնին կը կոչուի Սիմէոն Վրդ. Թեւեան. — Ազգալ. Գ. էջ 5449:

1908 Մայիս 7ին Վահրամ Եպս. Մանկունի կը վերադառնայ Կ. Պոլիս, լրացուցած ըլլալով Երուսաղէմի Պատուիրակութեան իր պաշտօնը. — Ազգալ. Գ. էջ 5291:

1908 Յուլիս 10/23, Հոշակուն Ծամանեան Սահմանադրութեան. — Ազգալ. Գ. էջ Մի: Խոհի և Խօսի, էջ 19:

1908 Յուլիս 16/29. Մաղաթիս Արք. Օրմանեան կը բռնադատուի հրա-
ժարիլ Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութեան պաշտօնէն.— Ազգայ. Գ. էջ 5384,
ՄԻ :

1908 Հոկտեմբեր 22/4 Նոյեմբերին Մատթէոս Արք. Իզմիրեան դարձ-
եալ կ'ընտրուի պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց, և այդ հանգամանքով կը պաշ-
տօնավարէ մինչև 1909, Փետրուար 10.— Խոհք և Խօսք, էջ 289: Ազգայ. Գ. էջ
5407: Մկրտիչ Եսայ. Աղաւունի, Միաբանք և Այցելուք Հայ Երուսաղէմի,
1929, Երուսաղէմ, էջ 251: Թորգոմ Արք. Գուշակեան, Եղիշէ Պար. Դուրեան,
1932, Երուսաղէմ, էջ 239:

1908 Նոյեմբեր 24ին Երուսաղէմի մէջ կը կազմուի նոր Տնօրէն Ժողով
մը, որուն անդամները կ'ըլլան,

Եղիս Վրդ. Յովհաննէսեան

Գարեգին Վրդ. Սաքայեան

Սամուէլ Վրդ. Կիրակոսեան

Յովսէփ Վրդ. Սողոմոնեան

Եսայի Վրդ. Կարապետեան

Կարապետ Վրդ. Տէր Կարապետեան, և

Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան.— Ազգայ. Գ. էջ 5459-60:

1909 Յունուար 23ին Յոպպէ կը հասնին Երուսաղէմի չորրորդ Պատ-
ուիրակութեան անդամները, Յակոբ Աշոտ Եսայ. Փափազեան, Գէորգ Ֆիքրի
Աճէմեան, և Հայկազուն Պէկեան.— Ազգայ. Գ. էջ 5463-4:

1909 Ապրիլ 14/27ին սուլթան Ապտուլհամիտ Բ. զահէն վար կ'առնուի
և նոյն օրը պաշտօնապէս զահ կը բարձրանայ իր եղբայրը Մէհմէտ Ռէշատ.—
Ազգայ. Գ. էջ 5425:

1909 Մայիս 22/4 Յունիսին Եղիշէ Արք. Դուրեան կ'ընտրուի պատ-
րիարք Թուրքիոյ Հայոց.— Խոհք և Խօսք, էջ 356:

1909 Յուլիս 17ին Ս. Յակոբեանց Աթոռին Տեղապահ կ'ընտրուի Դան-
իէլ Ծ. Վրդ. Յակոբեան, մինչդեռ ողջ էր Յարութիւն Պար. Վեհապետեան, և
յաջորդ տարին կը ստանայ եպիսկոպոսական օծում և արքութեան տիտղոս:
Տեղապահական պաշտօնին վրայ կը մնայ մինչև 1913.— Միաբանք և Այցելուք,
էջ 105: Խոհք և Խօսք, էջ 313, 314, 323: Ազգայ. Գ. էջ 5496: Սիոն, 1933, էջ
357:

1909 Սեպտեմբեր 13/26ին Մատթէոս Արք. Իզմիրեան կ'օծուի կաթո-
ղիկոս տմենայն Հայոց.— Ազգայ. Գ. էջ 5492: Խոհք և Խօսք, էջ 357:

1909 Դեկտեմբեր 14ին Յոպպէ կը հասնին Երուսաղէմի հինգերորդ
Պատուիրակութեան անդամները, Դանիէլ Ծ. Վրդ. Յակոբեան, իբրև Տեղա-
պահ, և Պարզե Փափազեան.— Ազգայ. Գ. էջ 5506:

1910 Յունուար 30ին Տեղապահ Դանիէլ Ծ. Վրդ. Յակոբեան հանդի-
սաւոր արարողութեամբ կը մտնէ Ս. Յակոբ և կը ձեռնարկէ իր պաշտօնին:
Յակոբեանի ստիպողական զործերուն կարգին կը յիշուի նոր Տնօրէն Ժողովի
մը կազմութիւնը հետեւեալ անդամներով.

Դաւիթ Վրդ. Տէրտէրեան

Արիստակէս Վրդ. Խաչատուրեան

Գրիգորիս Վրդ. Պօյաճեան

Պօղոս Վրդ. Շահնազարեան

Սերովբէ Վրդ. Սամուէլեան, և

Գէորգ Վրդ. Յովհաննէսեան.— Ազգայ. Գ. էջ 5512, 5514:

1910 Ապրիլ 20ին Երուսաղէմ կը հասնի Տրդատ Եսայ. Պալեան իբրև

փոխանորդ՝ Տեղապահ Դանիէլ Մ. Վրդ. Յակոբեանի, որ իջմիածին պիտի մեկնէր հպիսկոպոսանալու համար. — Ազգայ. Գ. էջ 5520:

1910 Հոկտեմբեր 4/17ին կը վախճանի Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը՝ Յարութիւն Արք. Վեհապետեան. — Միաբանք և Այցելութ, էջ 341: Խոնք և Խօսք, էջ 437: Ազգայ. Գ. էջ 5521: Տ. Սաւալանեանց, Պատմութիւն Երուսաղէմի, Թրդմ. Մեսրոպ Եպս. Նշանեան, 1931, Երուսաղէմ, էջ 1268:

1910 Դեկտեմբեր 11/24ին կը վախճանի Մատթէոս Կթղ. Իզմիրլեան. — Խոնք և Խօսք, էջ 357, 437-438:

1910—1913, Եղիշէ Եպս. Զիլինկիրեան, «Առանց պաշտօնական հանգամանաց Ս. Աթոռոյ ներկայացուցիչ առ կառավարութիւնն և առ այլ սղղոս». — Եղիշէ Եպս. Զիլինկիրեան, Յիշատակներ Բաղէշի Առաջնորդութեան, 1925, էջ 80: — Կարժէ աւելցնել նաեւ որ այդ չըջանին Եղիշէ Եպս. ունէր Դարպասրեկայի պաշտօն (1910—1914), և ատենապետն էր Միաբանական Ընդհ. Ժողովին (1910—1916). — Միաբանք և Այցելութ, էջ 126:

1911 Փետրուար 8ին Երուսաղէմի մէջ կը վախճանի Երեանցի Մեսրոպ Արքեպս. Սմբատեան, որ ուխտի եկած էր Տէրունական Սրբափայրերուն. — Միաբանք և Այցելութ, էջ 279: Պատմ. Երուսաղէմի, էջ 1290:

1911ին Դպրոցաց Տեսուչ կը կարգուի Մեսրոպ Վրդ. Նշանեան. — Միաբանք և Այցելութ, էջ 280-281:

1911—1912, Ս. Աթոռի Տեղապահի փոխանորդութիւնը կը վարէ Գրիգորիս Վրդ. Պօյաճեան. — Միաբանք և Այցելութ, էջ 101:

1912 Յուլիս 1/14ին Գէորգ Ե. Սուրէնեան, Տփղիսեցի, Կ'օծուի կաթողիկոս ամենայն Հայոց. — Խոնք և Խօսք, էջ 360:

1912 Նոյեմբեր 11ին Կ. Պոլսոյ մէջ կը վախճանի Գէորգ Եպս. Երէցեան. — Ազգայ. Գ. էջ 5276-7: Միաբանք, էջ 64:

1912 Դեկտեմբեր 2/15ին Յովհաննէս Եպս. Արշարունի կ'ընտրուի պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց. — Ազգայ. Գ. էջ ՄԻ:

1913ին Տպարանի Տեսուչ կը կարգուի Մեսրոպ Վրդ. Նշանեան. — Միաբանք, էջ 281: Սիոն, 1933, էջ 370:

1913 Օգոստոս 30/12 Սեպտեմբերին Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք կ'ընտրուի Զաւէն Եպս. Տէր Եղիայեան. — Խոնք և Խօսք, էջ 443: Միաբանք, էջ 140:

1913 Դեկտեմբեր 7/20ին Կ. Պոլսոյ Աղղ. Ընդհ. Ժողովին կողմէ չտապով կը հաստատուի նոր Կանոնադիր մը Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան համար. — Խոնք և Խօսք, էջ 315:

1914 Յունուար 26/8 Փետրուարին Կ. Պոլսոյ մէջ կը կնքուի Թուրքի Ռուս Համաձայնագիրը՝ Հայկական բարենորոգումներու վերաբերեալ. — Djemal Pasha, Memories of a Turkish statesman, 1913-1919, էջ 272:

1914 Փետրուար 14/27ի կոնգակով Գէորգ Ե. կաթողիկոսը կը հրամայէ անդորձադիր թողուլ՝ Երուսաղէմի Աթոռին պաշտպանութեան առեւ Կ. Պոլսոյ մէջ կազմուած նոր Կանոնադիրը իբրեւ սպօրինի. — Խոնք և Խօսք, էջ 316:

1914 Մայիս 1ին Սահակ Եթղ. Խապայեան Սիւրի մէջ հպիսկոպոս կը ձեռնադրէ Հաճընի առաջնորդ Պետրոս Սարաճեան վարդապետը, և իր անձնական քարտուղարը՝ Գիւտ Վրդ. Միսիթրեանը. — Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 912:

1914 Մայիս 6/19ին Երուսաղէմ կը հասնի Մաղաքիա Արք. Օրմանեան, իբրեւ Լիազօր Պատուիրակի Պատուիրակ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանի. — Ազգայ. Գ. էջ ՄԻ: Խոնք և Խօսք, էջ 2, 319: Սիոն, 1933, էջ 357:

1914 Մայիս 19/1 Յունիսին Օրմանեան կը սկսի դատախազութիւնները նկ ժառանգաւորաց վարժարանի սաներուն.— Խոհք և Խօսք, էջ 322:

1914 Յուլիս 28ին կը սկսի Համաշխարհային առաջին պատերազմը — Hammetton, The Outline History of the World, էջ 730:

1914 Սեպտեմբեր 10ին Թուրքիա կը ջնջէ Գարիթիւլաթիւնները:

1914 Նոյեմբեր 4ին Թուրքիա կը մտնէ Համաշխարհային առաջին պատերազմին մէջ.— Nelson's Dictionary of Dates, էջ 1248:

1914—1916, Ելեմտից Տեսուչ՝ Մատթէոս Վրդ. Գալղճեան.— Միաբանք, էջ 250: Խոհք և Խօսք, էջ 321, 326:

1915 Յունուար 9/22ին Օրմանեան կը ձեռնարկէ լրացնելու իր Ազգապատում աշխատութիւնը, որուն երկու հատորները արդէն տպուած էին՝ Հասնելով մինչև 1808 թուականը.— Խոհք և Խօսք, էջ 428:

1915 Փետրուար 12/25ին Երուսաղէմի մէջ Օրմանեան կը դրէ իր Խոհք և Խօսքին առաջին հատուածը.— Խոհք և Խօսք, էջ 1:

1915 Ապրիլ 7/20ին Թուրքերը կը յարձակին Վանի հայերուն վրայ, որոնք քաջարար դէմ կը դնեն:

1915 Յուլիս 28ին կը սկսի Անթէպի հայոց զանգուածային տարագրութիւնը.— Պատմ. Անքէլի Հայոց, Ա. Հատոր, 1953, Լոս Անճէլէս, էջ 36:

1915 տարւոյ ամառը Ս. Յակոբեանց Տպարանը կը փակուի Թուրք կառավարութեան հրամանով.— Սիւն, 1933, էջ 358:

1915 Հոկտեմբեր 31/13 Նոյեմբերի դիւերը անակնկալօրէն Ս. Յակոբ կը ժամանէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը Սահակ Խաչաթեան իբրեւ տարագիր.— Խոհք և Խօսք, էջ 334: Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 924:

1916 Յունուարէն մինչև 1917 Յուլիս Սահակ Կթղ. Խաչաթեան կը լրացնէ Ս. Յակոբեանց Զեռագրաց Յուցակին երկրորդ խմբագրութեան վրայ՝ համաձայն թիւերու կարգին (Տետր 1-17) — Հմտ. Սիւն, 1952, էջ 252:

1916 Փետրուար 16ին Սահակ Կթղ. Խաչաթեան հետեւալ տողերը կ'արձանագրէ թիւ 11 Ոսկիփորիկի դատարկ մէկ էջին վրայ. «Դառնագոյն և աննախընթաց ժամանակի մէջ կ'ապրինք, Հայք մանաւանդ, որք իրենց տունէն, քաղաքէն և գիւղերէն քշուած են Սուրիոյ անապատը, ինչպէս և մենք հանդերձ սակաւաթիւ միաբանութեամբ Սոյց Աթոռոյն քշուած ենք ի Սր. Երուսաղէմ».— Յուցակ Ձեռ. Ս. Յակոբեանց, Ա. Հատոր, 1966, Երուսաղէմ, էջ 77:

1916 Մայիսի վերջերը ձէմալ փաշան, իր Երուսաղէմ այցելելուն առթիւ, մասնաւոր տեսութեան մը համար իր մօտ կը հրաւիրէ Խաչաթեան Սահակ կաթողիկոսը և անոր կը յայտարարէ. «Ձենք ուզեր որ մեր թշնամիին հրապատակ եղող կաթողիկոս մը մեր տէրութեան սահմաններուն մէջ ապրող հայերուն Հոգևոր Պետը ըլլայ».— Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 925:

1916 Թուականի ամառուան սկիզբը ձէմալ փաշա կ'այցելէ Պատրիարքարան և կ'ընդունուի իշխանապետի պատիւներով.— Եղիշէ Եպս. Զիլինկիբեան, Նկարագրութիւնք, Բ. տպ. 1927, էջ 15:

1916 Յուլիս 16ին Սահակ Կթղ. Խաչաթեան կը դրէ հետեւալ տողերը թիւ 333 ձեռագրին մէջ. «Յունիս 25ին իբր թէ օգափոխութեան դաջինք ի Ռեմլէ և յուլիս 16ին վերադարձանք, որով զործոյս շարունակութիւնը ընդհատեցաւ».— Յուցակ Ձեռ. Ս. Յակոբեանց, Բ. Հատոր, 1967, էջ 211:

1916 Յուլիս 19ին Թուրք կառավարութիւնը կը հրատարակէ օրէնք մը, որով Հայոց Ազգային Սահմանադրութիւնը կը ջնջուի, Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնները կը միացուն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, և Կիլիկիոյ Հայոց կաթողիկոսը՝ Սահակ Բ. Խաչաթեան կը կոչուի Թուրքիոյ Հա-

յոց ընդհանուր կաթողիկոս-Պատրիարքութեան նորաստեղծ պաշտօնին.— Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 930, 933-947:

1916 Յուլիս 20ին Սահակ Կթղ. Սսոյ, Թուրք կառավարութեան հրամանով կ'անուանուի Կաթողիկոս-Պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց, աթոռանիստ ունենալով Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Վանքը.— Միաքանգ, էջ 438: Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 928:

1916 Օգոստոս 6/19ին վերջ կը դադարէ Օրմանեանի վարչական պաշտօնը Երուսաղէմի մէջ, և Սահակ Կաթողիկոս Պատրիարքարան փոխադրուելով կը ձեռնարկէ իր նոր պաշտօնին.— Խոհ և Խօսք, էջ 319: Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 928:

1916ին Ղեռնդ Վրդ. Մաղսուտեան, Սահակ Կաթողիկոսի փափաքին համաձայն, Դամասկոսէն դալով կը ստանձնէ Ս. Յակոբեանց վանքին Երևմտից Տեսչի պաշտօնը.— Միաքանգ, էջ 233: Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 929:

1916 Սեպտեմբեր 13ին Պոլիսէն Երուսաղէմ կը զրկուին Արմաշի Դպրեւանքի տասներեք սաներ և կը միանան Փառանդաւորաց Վարժարանին մէջ զրտնուող միակ դասարանին.— Սիոն, 1933, էջ 357-8:

1916, Հոկտեմբեր 17. ծնունդ Հայկական Լէզէոնի, որ պիտի կոուէր Կիլիկիոյ ազատագրումին համար:

1917 Ապրիլ 12/25ին կը դադարին Օրմանեանի ուսուցչական զբաղումները, երբոր Դպրանոցի աշակերտները նոր օրէնքներու զօրութեամբ կը զինուորագրուին ու կը պարտաւորուին մեկնել.— Խոհ և Խօսք, էջ 323:

1917 Նոյեմբեր 6/19ին Սահակ Կաթողիկոս՝ Սինդակիան եկեղեցականներու և Մաղաբիա Արք. Օրմանեանի հետ միասին կը տարուի Դամասկոս: Մեկնելէ առաջ Վանքին կառավարութիւնը կը յանձնէ Լուսինեայ Մարմինի մը, բաղկացած Լուսարարապետէն (Դաւիթ Ծ. Վրդ. Տէրտէրեան), իր փոխանորդէն (Գրիտ Եսոս. Միսիթարեան) ու Երևմտից Տեսուչէն (Ղեռնդ Վրդ. Մաղսուտեան).— Միաքանգ, էջ 438, 244, 68: Ազգայ. Գ. էջ ԽԻ: Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 954-5: Սիոն, 1933, էջ 359:

1917 Նոյեմբեր 22/5 Դեկտեմբերին Օրմանեան, Դամասկոսի տաքագրութեան մէջ, իրեն ժամանցի զբաղում կը սկսի շարունակել՝ վաղուց ընդհատուած իր Խոհ և Խօսքը.— Խոհ և Խօսք, էջ 13, 328:

1917 Դեկտեմբեր 9ին Բրիտանական զօրքերը կը զբաւեն Երուսաղէմը՝ հրամանատարութեամբ Զօրավար Ալէնպիի.— Nelson's Dictionary of Dates, էջ 1203:

1918 Մարտին, Եղիպտոսի Առաջնորդ Թորդոմ Եսոս. Գուշակեան մտնաւոր հրաւերով կու գայ Երուսաղէմ, նախագահելու զատկական Հանդէսներուն.— Միաքանգ, էջ 159: Սիոն, 1939, էջ 77:

1918 Սեպտեմբեր 19ին տեղի կ'ունենայ Արաբայի (Պաղեստին) յաղթական ճակատամարտը, ուր հերոսաբար կը նահատակուին քսաներեք հայ կամաւորներ, ի սէր Ազգին և Հայրենիքին.— Սուրիահայ Տարեցոյց, 1924, Հալէպ, էջ 183:

1918 Հոկտեմբեր 30ին Թուրքիա սննդամուր կ'ըլլայ առանց պայմանի.— Nelson's Dictionary of Dates, էջ 1243:

1918 Նոյեմբեր 6/19ի գիշերը Գատր-Գիւղի մէջ (Կ. Պոլիս) կը վախճանի Մաղաբիա Արք. Օրմանեան, և երեք օր ետք կը թաղուի Շիշլիի գերեզմանոցը, Օրմանեանց յատուկ դամբարանին մէջ.— Ազգայ. Գ. էջ ԽԻ:

1918, Նոյեմբեր 11, Զինադադար: Վերջ Համաշխարհային Առաջին Պատերազմին.— Hammerton, էջ 768:

1918 Դեկտեմբեր 11ին անգլիացի սպաներ ոտք կը դնեն Այնթապ.— Ա. Կեսար, Այնթապի Գոյամարտը, 1945, էջ 34:

1919ին Քէօթահացի Դաւիթ Յովհաննէսեան երուսաղէմի մէջ կը հիմնէ յախճապակիի գործարան մը.— Պատմ. երուսաղէմի, էջ 1304:

1919 Մարտ 5ին Եղիշէ Եպս. Զիլինկիրեան կը կարգուի նախագահ Ս. Աթոռոյ Վարչական Ժողովին, և կը մնայ նոյն պաշտօնին մինչև 1921: Այդ Ժողովին անդամներն էին,

Դաւիթ Ծ. Վրդ. Տէրաէրեան

Գրիգորիս Վրդ. Պոյաճեան

Մեսրոպ Վրդ. Նշանեան, և

Ղազարոս Պողոսեան.— Միաբանք, էջ 126-127: Եղիշէ

Եպս. Զիլինկիրեան, Արձագանգ, Ա. 1925, էջ 134:

1919 Ապրիլին Սահակ Կթղ. Խապարեան կը վերադառնայ Կիլիկիա: Հոն ևս կը շարունակէ Ս. Յակոբեանց Զեռագրաց Յուցակի երկրորդ խմբագրութեան աշխատանքը, նախելով թիւ 18, 19 և 20 տետրակներուն, որոնք կը կրեն նոր տոմարով 1919 Մայիս 31, Յունիս 18, և Յուլիս 5 թուականները: Հետագային այդ Յուցակները նուիրած է Ս. Յակոբայ Վանքին.— Հմտ. Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 961: Միաբանք, էջ 440:

1919 Օգոստոս 16ին, Կիրակի օր, Գարեգին Քհն. Պողարեան հանդերձ ընտանօք կը հասնի Այնթապ՝ վերադառնալով տարագրութենէ.— Օրագիր, Ն. Պողարեան, էջ 3, ձեռագիր:

1919 Հոկտեմբեր 29ին Ֆրանսացիք կը մտնեն Այնթապ, և Անգլիացիք կը հեռանան.— Պատմ. Անթապի Հայոց, Բ. Հատոր, էջ 12:

1920ին երուսաղէմի Վանքին Կալուածոց Տեսուչ կը դառնայ Սիմէոն Վրդ. Թեյեան.— Միաբանք, էջ 473:

1920 Ապրիլ 1ին, հինգշաբթի օրը առաւօտուն կը սկսի Այնթապի կոիւր: Հայերը կ'ամբասնեն մոռութեբը իրենց թաղերուն, և կը դիմեն ինքնապաշտպանութեան.— Օրագիր, էջ 5:

1920 Մայիս 26ին, չորեքշաբթի գիշերը 4000ի մօտ որբեր և այրիներ կը մեկնին Այնթապէն. իրենց հետ էր Գրիգոր Գ. Պողարեան.— Օրագիր, էջ 5:

1920 Օգոստոս 10ին կը կնքուի Սեփրի զաշնագիրը.— Dictionary of Dates, էջ 1244:

1920 Սեպտեմբեր 24ին կը վերադառնի երուսաղէմի Ժառանգաւորաց Վարժարանը.— Եղիշէ Եպս. Զիլինկիրեան, Յուշք և Պատմէմք, 1928, էջ 424-5ի միջև:

1921ին ութ հարիւր հայ որբեր և որբուհիներ Միջագետքէն կը փոխադրուին երուսաղէմ: Մանչերը կը տեղաւորուին Ս. Յակոբեանց Վանքէն ներս երկու մեծ շէնքերու մէջ — Զամ Թաղ և Պախճէ Թաղ, «Արարատեան Որբանոց» — ուր կը մնան հինգ տարի.— Գուշակեան, էջ 302-3: Սուրիահայ Տարեցոյց, 1925, էջ 281:

1921 Փետրուար 8ին, Գշ. օր, Այնթապի թուրքերը ճերմակ դրօշակ կը պարզեն և Այնթապի պատերազմը վերջ կը դառնէ Հայոց յաջող և պատուաբեր ինքնապաշտպանութեամբ.— Օրագիր, էջ 11:

1921 Մայիս 1ին, Զատիկին, Վահան Քիւրքճեան կ'այցելէ երուսաղէմ, իրրև Հ. Բ. Ը. Միութեան Ամերիկայի պատգամաւոր.— Միաբանք, էջ 495-6:

1921 Սեպտեմբեր 4ին, Կիրակի առաւօտ, կը վախճանի Դաւիթ Ծ. Վրդ. Զնքուշի, որ իրր Լուսարարապետ կը պաշտօնավարէր 1907էն ի վեր.— Միաբանք, էջ 115-6:

1921 Սեպտեմբեր 5ին Եղիշէ Աբբ. Դուրեան Կ. Պոլսոյ Աղլային Երեւ-
փոխանական Ժողովին կողմէ կ'ընտրուի Պատրիարք Երուսաղէմի Առաքելան
Ս. Աթուրին. — Միաբանք, էջ 124: Արձագանգ, Ա. էջ 290: Գուշակեան, էջ 278:

1921 Հոկտեմբեր 7/20ին, նորնոր Պատրիարքը՝ Եղիշէ Աբբ. Դուր-
եան, Ս. Թորոսի Մատենադարանին կը յանձնէ 85 ձեռագրեր, զատելով Պատ-
րիարքարանի գրքերուն մէջէն. — Տոմար Արձանագրութեան, էջ 23-27:

1921 Նոյեմբեր 7ին տեղի կ'ունենայ զահակալութիւնը Դուրեան Եղիշէ
Պատրիարքի, որուն ընտրութիւնը հաստատուած էր Անգլիոյ ճորճ Ե. Թագա-
ւորին կողմէ. — Գուշակեան, էջ 279:

1921 Դեկտեմբեր 1/14ին Դուրեան Եղիշէ Պատրիարքը Ձեռագրաց Մա-
տենադարանին կը յանձնէ 62 ձեռագրեր. — Տոմար Արձանագրութեան, էջ 27-9:

1921 Դեկտեմբեր 25ին Փրանսացիք կը հեռանան Այնթապէն և թրքա-
կան զօրքերը կը մտնեն քաղաք. — Այնթապի Գոյամարտը, էջ 173:

1922ին Երուսաղէմի մէջ կը վախճանի Ղեւոնդ Վրդ. Մազսուտեան —
Միաբանք, էջ 233:

1922 Մայիսին Լուսարարապետ կ'ընտրուի Մեսրոպ Վրդ. Նշանեան. —
Միաբանք, էջ 281:

1922 Յուլիս 24ին Պաղեստինի Հողատարութիւնը կը յանձնուի Մեծն
Բրիտանիոյ՝ Ազգերու Ժողովին կողմէ. — Dictionary of Dates, էջ 1219:

1922 Օգոստոս 2ին Այնթապցի Նորայր Գ. Պողարեան իրրե ուսանող
կը մտնէ Երուսաղէմի Ժողանգաւորաց Վարժարանը. — Օրագիր, էջ 21:

1922 Նոյեմբեր 1ին սուլթան Րէշատ զահընկէց կ'ըլլայ. — Dictionary
of Dates, էջ 1244:

1922 Դեկտեմբեր 5ին Գարեգին Քհն. Պողարեան Հալէպ կը փոխադրէ
Այնթապի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին ձեռագիր մատենաները. — Նամակա-
նի, Ն. Պողարեան, էջ 3-5, ձեռագիր:

1922 Սեպտեմբեր 27ին յանկարծամահ կը վախճանի Դանիէլ Աբբ. Յա-
կոբեան. — Օրագիր, էջ 22:

1922 Նոյեմբեր 29ին Բարդէն Եսս. Կիւլէսէրեան կը ժամանէ Երուսա-
ղէմ. — Օրագիր, էջ 22:

1923ին Կիւրեղ Վրդ. Իսրայէլեան կը նշանակուի Տեոուշ Ս. Յակոբ-
եանց Ձեռագրաց Մատենադարանին:

1923ին Կ. Պոլսեցի Կաթապետ Նուրեան կ'անուանուի Դիւանապետ Ե-
րուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանին. — Միաբանք, էջ 524:

1923 Մարտ 16ին Բարդէն Եսս. Կիւլէսէրեան կը վերադառնայ Սիւր-
իայէն, ուր զացած էր մօտ երեք ամիս առաջ. — Օրագիր, էջ 23:

1923 Յունիս 15ին (Ն. Տ.) Դուրեան Պատրիարքը, ձեռամբ Մեսրոպ
Մ. Վրդ. Նշանեանի, Ձեռագրաց Մատենադարանին կը յանձնէ 74 ձեռագրեր. —
Տոմար Արձանագրութեան, էջ 30-36:

1923 Յուլիս 24ին կը ստորագրուի Լօզանի Դաշնագիրը. — Dictionary
of Dates, էջ 1244: Սուրիահայ Տարեցոյց, 1924, էջ 267, 268:

1923 Օգոստոս 1ին, Այնթապի Ս. Աստուածածին եկեղեցիէն բերուած
47 ձեռագիրներ ի պահ և ի յիշատակ կը դրուին Ձեռագրաց Գրադարանին մէջ,
ձեռամբ Բարդէն Եսս. Կիւլէսէրեանի. — Տոմար Արձանագրութեան, էջ 37-46:

1923 Հոկտեմբեր 29ին Թուրքիա կը դառնայ հանրապետութիւն. մայ-
րաքաղաք՝ Անգարա. — Dictionary of Dates, էջ 1244:

1923 Նոյեմբեր 6 թուակիր կոնդակով Գէորգ Ե. Կաթողիկոսը կը հրա-
հանգէ զործածութիւնը Նոր Տոմարի:

1924 Հոկտեմբեր 22ին մեծ սրբերէն 159 հոգի երուսաղէմէն կը մեկնին զէպի Հայաստան. — Օրագիր, էջ 27:

1924 Նոյեմբեր 11ին նորապսակ Մեսրոպ Նշանեան և Մատթէոս Գալղճեան եպիսկոպոսները Ս. Էջմիածնէն գալով կը դիմաւորուին պատշաճ հանդիսաւորութեամբ. — Օրագիր, էջ 27:

1924 Նոյեմբեր 19ին երուսաղէմ կը ժամանէ Բարզէն Եպս. Կիւլէսէրեան. — Օրագիր, էջ 28:

1925ին Ս. Յակոբեանց Վանքին մէջ կը պատուարուէին աւելի քան հազար հայ զաղթականներ և տարագիրներ. — Սուրիահայ Տարեցոյց, 1925, էջ 235:

1925 Ապրիլ 1ին Ոսնալուայի արարողութեան ընթացքին Կ'երդէ Արմենակ Շահմուրատեան. — Օրագիր, էջ 30:

1925 Ապրիլ 26ին Արմենակ Շահմուրատեան երգահանդէս մը կուտայ Ժառանգաւորաց Վարժարանի սրահին մէջ. — Օրագիր, էջ 31:

1925 Մայիսին կը վերաբացուի Ս. Յակոբեանց Տպարանը. — Սինոն, 1933, էջ 359:

1925 Հոկտեմբեր 4ին, Կիրակի օր, Նորայր Գ. Պողոսեան կը ձեռնադրուի կուսակրօն սարկաւազ. — Օրագիր, էջ 32:

1925 Հոկտեմբեր 15ին Բարզէն Եպս. Կիւլէսէրեան կը վերադառնայ երուսաղէմ, չարունակելու իր դատախօսութիւնները Ս. Աթոռոյ Ընծալարանին մէջ, յատկապէս նորակազմ Կիւլէսէրեան Դատարանին, որուն ծախքը ստանձնած էր Պատրիկ Կիւլէսէրեան հինգ տարուան շրջանի մը համար. — Հմմտ. Պատմ. Կրդ. Կիլիկիոյ, էջ 1028:

1925 Հոկտեմբեր 22. Ազգային-Եկեղեցական Ժողով գումարելու յատուկ Կանոնադրութիւն կը հաստատուի Գէորդ Ե. Կաթողիկոսի կողմէ. — Սինոն, 1930, էջ 252-4:

1925 Հոկտեմբեր 25ին, Կիրակի օր, կը կատարուի Արարոյի 21 նահապետներուն ոսկորներուն թաղումը Ս. Փրկչի Գերեզմանատան մէջ: Դամբանական մը կը խօսի Եղիշէ Պար. Դուրեան. — Օրագիր, էջ 33:

1925 տարւոյ վերջերը Տնօրէն Ժողովը ունէր հետեւեալ կազմը.

Եղիշէ Պար. Դուրեան, Նախագահ

Մեսրոպ Եպս. Նշանեան, Ատենապետ

Մկրտիչ Եպս. Աղանուշի

Մատթէոս Եպս. Գալղճեան

Սիմէոն Ծ. Վրդ. Թեյեան

Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան

Համադասպ Վրդ. Ղազարեան, Ատենադպիր

Մուշեղ Վրդ. Հայրապետեան. — Տես. Օրացոյց, 1926,

երուսաղէմ, էջ 139-140:

1926 Փետրուար 20ին, Կիրակի օր, Կարկուտի Դատին շահուած բլաւուն ուրախ առիթով, Վանքի սեղանատան մէջ պաշտօնական ընթրիք մը կը տրուի ամբողջ Միաբանութեան, և կը խօսուին խանդավառ ճառեր. — Օրագիր, էջ 35:

1926 Հոկտեմբեր 3ին, Կիրակի օր, Կիւլէսէրեան Դատարանի ուսանողները կը ձեռնադրուին սարկաւազ. — Օրագիր, էջ 37:

1926 Հոկտեմբեր 12ին Մարտէլի մէջ կը վախճանի Սարգիս Եպս. Աճէմեան. — Միաբան, էջ 451: Տաքեւ Տարեցոյց, 1927, Հալէպ, էջ 304-5:

ԾՈՎԱԿԱՆ